

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

III. De materia & forma, seu figura Syllogistica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

vniversalis: earumdem debet identitas inferri, quæ propositionem vniversalis constituit. Licebit tamen ex vniversalis illata, particularem iterum inferre, quia particularis propositio in vniversalis continetur, valet enim, Omnis homo est sensitiuus: ergo aliquis homo est sensitiuus. Ob hanc rationem damandus non est, qui loco propositionis vniversalis particularem inferat, licet non inferat totum id, quod potest, quia particulare quod inferat continetur in vniversalis, quod poterat inferri, & ita quamdam veluti partem consequentis deducit, & alias omittit: sicsecundò quia potest præsumi retinere immediatam consequentiam propositionis vniversalis, & exprimere mediatam propositionis particularis ex vniversalis deductam.

6 Sextò infero conclusionem negatiuam non posse inferri ex duabus præmissis negatiuis, sed ex vna affirmatiua, & altera negatiua, affirmatiuamque conclusionem, non nisi ex duabus præmissis affirmatiuis posse deduci. Prior pars conclusionis probatur, quia ex eo quod duæ extremitates alicui tertio non sunt identificatae, & de illo possint negari, non sequitur non esse inter se identificatas. Secundo, quia ad negandum aliquid de hac re, ex eo quod de illa negetur prius, debet hæc res per propositionem affirmatiuam significati identificata cum illa. Posterior pars quidem conclusionis sic ostenditur. Ideo significatur affirmatiue in consequentia extremitates inter se identificatae, quia in præmissis significatae præcelsere identificatae vni tertio: ergo vtræque debuit per affirmationem significari identificata vni tertio, quod dicitur medium: ergo vtræque præmissa debuit esse affirmatiua, vt ex illis affirmatiue concludatur.

7 En quomodo iuxta illud principium, *Quæ sunt eadem vni tertio*, &c. à priori ratio assignetur omnium proprietatum syllogismi, quæ hoc principio secluso non poterunt peti ex illis, *Dici de omni, Dici de nullo*.

PUNCTVM III.

De materia & forma, seu figura syllogistica.

1 **C**onstat ex doctrina tradita syllogismum tres propositiones includere, quarum tertia ex duabus præmissis inferitur. Huius materia remota termini erunt, ex quibus propositiones efficiuntur; hæc autem proxima materia syllogismi subsistent. Forma syllogismi est ratio illa, propter quam vna propositio ex aliis inferitur, ex vi enim huius illationis propositiones vnum syllogismum constituere dicuntur. Hæc ratio inferendi est dispositio terminorum, quæ ita extremitates distribuuntur, vt in præmissis vni tertio identificentur, ex qua identitate ipsarum identitas inter se inferitur in consequentia: Quapropter ex diuersa terminorum dispositione, diuersa forma syllogistica confurgit, ex diuersa autem forma syllogismum specie diuersum constitui necesse est.

2 Hinc colligo triplicem esse figuram syllogisticam, & triplicem syllogismum specie distinctum, quia triplici tantum modo possunt inter se disponi termini syllogismi. Primo modo potest esse Medium subiectum Maioris, & prædicatum Minoris, & hæc dispositio syllogismum ad primam figuram spectantem constituit. Secundo, potest esse Medium prædicatum in vtræque propositione, & hac ratione in secunda figura syllogismus constituitur. Tertiò potest esse Medium subiectum vtriusque propositionis, & hoc modo fit syllogismus pertinet ad tertiam figuram.

3 Dices, posse alio modo terminos disponi, si Medium fiat prædicatum Maioris, & subiectum Minoris. Respondeo non ex eo dici propositionem maiorem, aut minorem, quòd prius, posteriusve proferatur, quia in syllogismo mentali propositiones omnes simul apprehenduntur, sed illam dici maiorem propositionem, in qua Medium est subiectum, & altera extremitas est prædicatum aut subiectum vtriusque, ac proinde implicat in maiori propositione Medium esse prædicatum, quia ex eo præcisè propositio intrinsecè potest dici maior, quia in illa Medium se habet tanquam subiectum, & altera extremitas tanquam prædicatum. In secunda autem & tertia figura, in quibus Medium aut est prædicatum, aut subiectum vtriusque propositionis, nulla propositio intrinsecè & ex se ma-

ior dici potest, neque in syllogismo mentali maior, aut minor aliquo modo reperitur, sed tantum in vocali extrinsecè, & quoad nos, propositio, quæ primo loco proferitur Maior dicitur, & quæ posteriorem obtinet locum, Minor appellatur.

Iuxta hanc dispositionem terminorum plures syllogismi constitui possunt, quos omnes his carminibus Dialectici describant.

*Barbara, Celarent, Darij, Ferio: Baralipson,
Celantes, Dabitus, Fapesmo, Frefesomorum.
Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti,
Felapton, Disamis, Datissi, Bocardo, Ferison.*

Pro quorum intelligentia aduerte in his carminibus reperiri has vocales, *A, E, I, O*, quibus in ordine ad quantitatem, & qualitatem propositionum, ea in est significatio, de qua sepe mentionem fecimus, quæque illo versiculo exprimitur:

*Afferit A, negat E, sunt vniversaliter ambo,
Afferit I, negat O, sunt particulariter ambo.*

Quod si in hac dictione *Frefesomorum* reperitur littera *V*, ad nihil deferuit, quia est in quarto loco constituta tantum ad carminis sonum. Semper enim tantum habenda est ratio de tribus prioribus vocalibus, quibus tres syllogismi propositiones suo ordine respondent. Maior primæ litteræ secundæ Minor, Consequentia tertiæ. Deinde nota his quatuor carminibus denotari tres figuras syllogisticas, quas supra recensuimus. Ad primam figuram pertinent nouem priores dictiones *Barbara* vique ad *Frefesomorum* inclusiue, quæ habentur duobus prioribus carminibus. Ad secundam spectant quatuor priores dictiones tertij carminis, videlicet *Cesare, Camestres, Festino, Baroco*: sex aliæ dictiones, quæ restant, tertiæ figuræ syllogismos significant.

5 Ex nouem syllogismis primæ figuræ quatuor priores perfecti dicuntur, in quibus terminorum dispositio ita Consequens inferit, & extorquet ex vi illationis, vt ex ipsa terminorum apprehensione euidenter sit consequentia. Quinque posteriores, etsi legitimam habeant consequentiam, non adeò clarè præ oculis monstrant illationis vim. Horum syllogismorum differentia ex eo procedit, quòd quatuor priores directè, & quinque posteriores indirectè concludant. Concludi directè dicitur, cum extremitas, quæ erat prædicatum Maioris sit prædicatum in Consequentia, & in eadem sit subiectum extremitas, quæ erat subiectum Minoris. Indirectè concludi dicitur, quando extremitas quæ erat prædicatum Maioris sit subiectum in consequentia, & in eadem vt prædicatum constituitur extremitas, quæ Minoris fuit subiectum. Hic modus indirectè concludendi tantum reperitur in quinque posterioribus syllogismis primæ figuræ, quatuor enim eiusdem primæ figuræ directè concludunt: & in secunda & tertia non potest dari conclusio indirecta, cum non detur vna extremitas, quæ sit subiectum, & altera quæ sit prædicatum, sed vtræque subiectum in secunda figura, & vtræque prædicatum in tertia figura sit.

6 Secundum has regulas facile erit syllogismum construere in qualibet ex his dictionibus, id præstabo in tribus dictionibus respondentibus tribus figuris, vt horum præceptorum praxim intuearis. Sit primus syllogismus in *Dabitus*: dictio hæc ad primam figuram pertinet, ideo syllogismus illi respondens, habere debet Medium subiectum Maioris, & prædicatum Minoris. Prima littera illius est *A*, quæ significat vniversalis affirmatiua, duæ posteriores sunt *I, I*, quibus propositiones particulares affirmatiue debent respondere. Pertinet insuper hæc dictio *Dabitus* ad quinque posteriores, quæ indirectè concludunt, ideo in Consequentia debet poni ex parte prædicati extremitas, quæ est subiectum Minoris, & ex parte subiecti altera extremitas, quæ est prædicatum Maioris. Quæ omnia ad praxim reducta inuenies in hoc syllogismo:

Omnis homo est animal:

Petrus est homo:

Ergo aliquod animal est Petrus.

Pertineret hic syllogismus ad *Darij* si directè concluderet, ergo *Petrus est animal*. Si syllogismus faciendus sit in *Cesare*, quia dictio hæc pertinet ad secundam figuram, Medium

Medium debet esse prædicatum vtriusque præmissæ, & quia prima, & tertia littera sunt *E, E*, Maior & consequentia debent esse vniuersales negatiuæ, Minor verò vniuersalis affirmatiua debet esse significata per secundam litteram *A*, quæ omnia in hoc syllogismo reperies:

Nullus lapis est homo.

Omne rationale est homo.

Ergo nullum rationale est lapis.

Si placuerit syllogismum fieri in *Darapti*, quia dictio hæc ad tertiam figuram spectat, Medium debet esse subiectum vtriusque præmissæ: & quia prima, & secunda littera *A, A*, vtrique præmissæ vniuersalis affirmatiua futura est: & quia tertia littera est *I*, consequentia debet importare propositionem particularem affirmatiuam. Harum conditionum hic syllogismus praxis esto:

Omnis homo est animal:

Omnis homo est rationalis:

Ergo aliquod rationale est animal.

PUNCTUM IV.

De aliis syllogismis.

Aristoteles cap. i. Priorum, agit de syllogismo expositorio, qui à præcedentibus enumeratis differt, quia hic Medium habet singulare, illi verò Medio communi gaudent. Syllogismus, cuius medium est singulare, expositorius dicitur, quia aded clare concludit, vt præ oculis videatur rem exponere, quapropter non abs re ab aliquibus huiusmodi syllogismi demonstrationes sensibiles appellantur. Tota vis huius syllogismi, sicuti & aliorum, ex illo principio, *Quæ sunt eadem vni tertio*, &c. desumitur, & aded est manifesta, quia praxis huius principij in hoc syllogismo clarius cernitur, illa enim quæ cum quodam singulari cognoscuntur identifica, perspicue videntur identificata vni tertio: nihil enim magis est vnum, quàm illud quod singulare est. Possunt huiusmodi syllogismi fieri in prima, secunda, & tertia figura; possunt constare extremitatibus singularibus, aut particularibus, & etiam vniuersalibus, dum Medium semper singulare sit; possunt etiam affirmatiuæ, aut negatiuæ concludere; exempla abundè suppetunt. Syllogismus hic constat extremitatibus particularibus, concludit negatiuè, & ad primam figuram pertinet:

Petrus non est diues:

Hic homo est Petrus:

Ergo hic homo non est diues:

Exemplum syllogismi pertinentis ad secundam figuram affirmatiuè concludentis, cum extremitatibus particularibus, subsequens syllogismus esto:

Aliquis homo est Petrus:

Aliquod album est Petrus:

Ergo aliquod album est aliquis homo.

Ad tertiam figuram pertinebit hic syllogismus constans extremitatibus vniuersalibus.

Omne astrum efficiens diem est hic Sol:

Omnis Planeta qui est in quarto celo est hic Sol.

Ergo omnis Planeta qui est in quarto celo, est astrum efficiens diem.

Possunt alij quàm plures syllogismi expositorii in dictionibus supra assignatis fieri, quorum plures, si placet, videre potes apud P. Fonseca lib. 6. c. 23. & 24. qui abundè & doctè hæc omnia pertractat.

2 Notare autem oportet in his syllogismis non posse concludi negatiuè, si extremitas se tenens ex parte prædicati in consequentia non sit terminus singularis, sed particularis, hæc enim est mala argumentatio: *Aliquis homo est Petrus: Ioannes non est Petrus: Ergo Ioannes non est aliquis homo.* Ratio est, quia totum id quod negatur in conclusione de aliquo extremitate, debet in præmissis significari identificatum cum Medio, cum quo altera extremitas de qua negatur fuit identificata, quod hic non contingit; cum enim dico in consequentia, *ergo Ioannes non est aliquis homo*, nego de Ioanne omnes homines, quos non identificaueram in præmissis cum Medio, sed vnum tantum, quia vnus identitas sufficit ad veritatem huius propositionis, *aliquis homo est Petrus*, omniumque distinctio requiritur ad veritatem huius: *Ergo Ioannes non est aliquis homo.*

3 Longam nonnulli disputationem texunt de syllogismis obliquis, hypotheticis, & modalibus, qui tales dicuntur, quia terminis constant in obliquo significatis, & propo-

tionibus hypotheticis aut modalibus componuntur. De his syllogismis nihil peculiare dicendum occurrit, præter illa, quæ de syllogismo in communi dicta sunt, eisdem enim regulis illorum constructio dirigitur. Id autem debet diligenter attendi in his syllogismis, quia in illis maior est occasio terminos multiplicandi, ratione alicuius modi, aut casus obliqui, vt quilibet affectio, quæ semel ponitur in aliquo termino, siue ratione modi, siue ratione casus obliqui, semper eundem terminum comitetur, alias syllogismus quatuor terminis constabit, vt videre est in hoc syllogismo: *Omnis equus Petri currit: Brunelus est equus; ergo Brunelus currit*, quia equus Petri, & equus sine addito duos efficiunt terminos. Vltimò aduerte, quando Medium in aliqua ex præmissis in obliquo significatur, alteram extremitatem consequentia in obliquo esse ponendam. Exemplum esto: *Omni homini est equus, Petrus est homo: ergo, Petrus est equus.* Ratio petenda est ex constructione verbi est: cum enim extremitas, & medium se tenent ex parte subiecti cum eodem verbo est eodem modo construui debent; syllogismus enim ille in hunc redit: *omnis homo habet equum, Petrus est homo: ergo Petrus habet equum.*

PUNCTUM V.

De reductione syllogismorum per ostensionem, & per impossibile.

Etsi omnes syllogismi facti in dictionibus supra relatis *Barbara, Celarent*, &c. legitime concludant, non tamen si quatuor primos excipias, qui perfecti appellantur, aded clare patet vis illationis in aliis, vt non possit eisdem terminis aliter dispositis per eandem aut æquivalentes propositiones euidentius ostendi. Hoc fit per reductionem cuiuscumque ad vnum ex quatuor prioribus perfectissimis, in quibus aded euidentis est consequentia, vt qui illam neget, amplius redarguendus non sit, sed à litteratorum hominum coetu exterminandus. Hæc reductio duplici modo fit: per ostensionem, & per impossibile: dicam modò de reductione facta per ostensionem, posteaquæ ad reductionem per impossibile faciendam deueniam.

Vt artificium huius reductionis agnoscas, nota dictiones omnes in illis carminibus contentas habere vnâ ex his litteris initialem *B, C, D, F*, quæ correspondent initialibus quatuor syllogismorum perfectorum *Barbara, Celarent, Darij, Ferio*, cuius correspondentia significatio hæc est: Syllogismi omnes facti in dictionibus, quarum initialis est *B*, ad *Barbara*; facti in dictionibus, quarum initialis est *C*, ad *Celarent*; facti in dictionibus, quarum initialis est *D*, ad *Darij*; facti in dictionibus, quarum initialis est *F*, ad *Ferio* reducendi sunt. Excipiuntur ab hac regula *Baroco*, & *Bocardo*, quorum syllogismi per ostensionem reduci nequeunt, quia constant duobus particularibus negatiuis, quæ nullâ conuersione fieri possunt vniuersales affirmatiuæ, quibus necessariò debet constare syllogismus factus in *Barbara*, ad quem reducendi essent facti in *Baroco*, & *Bocardo*.

Aduerte secundò in omnibus dictionibus reperiri saltem aliquam litteram ex his *S, P, M*, quarum significatio hæc est: littera *S* significat propositionem significatam per litteram antecedentem, conuertendam esse simpliciter: littera *P* significat conuertendam esse per accidens: littera *M* significat commutandas esse præmissas, & ex maiori faciendam esse minorem, & ex minori maiorem. Quod si hæc omnes litteræ in eadem dictione reperiantur, omnes illarum significationes obseruandæ sunt. Exemplum accipe in *Fapesmo* in quo occurrit praxis omnium præceptorum, quæ circa conuersionem tradidimus.

Omnis homo est animal:

Nullus equus est homo:

Ergo aliquod animal non est equus.

Syllogismus hic factus in *Fapesmo* ad *Ferio* reducendus propter litteram *F* initialem. Deinde ex illius minori maior, & ex maiori minor fieri debet, propter litteram *M*, in hac dictione repertam. Insuper propositio, quæ antea erat minor, & maior est constituenda, conuertenda est simpliciter, quia post secundam litteram *E* prædictæ dictionis, quæ littera minor significatur, reperitur *S*. Rursus propositio, quæ antea erat maior, & minor facienda est, per accidens conuerti debet, id enim expicit littera *P* immediate posita post primam litteram *A*, quæ maior propositio significat